Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0229

Padėtis Afganistane: parama moterims ir neseniai įvykusių žemės drebėjimų paveiktoms bendruomenėms

2025 m. spalio 9 d. Europos Parlamento rezoliucija „Padėtis Afganistane: parama moterims ir neseniai įvykusių žemės drebėjimų paveiktoms bendruomenėms“ (2025/2872(RSP))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į 1948 m. gruodžio 10 d. Visuotinę žmogaus teisių deklaraciją ir 1966 m. gruodžio 16 d. Tarptautinį pilietinių ir politinių teisių paktą,

– atsižvelgdamas į 1979 m. gruodžio 18 d. JT Konvenciją dėl visų formų diskriminacijos panaikinimo moterims ir 1989 m. lapkričio 20 d. JT Vaiko teisių konvenciją – Afganistanas jas abi yra ratifikavęs,

– atsižvelgdamas į 2025 m. liepos 7 d. JT Generalinės Asamblėjos rezoliuciją dėl padėties Afganistane,

– atsižvelgdamas į 2025 m. birželio 11 d. Jungtinių Tautų generalinio sekretoriaus pranešimą JT Saugumo Tarybai dėl padėties Afganistane ir jos poveikio tarptautinei taikai ir saugumui,

– atsižvelgdamas į 1951 m. liepos 28 d. JT Konvenciją dėl pabėgėlių statuso ir į jos 1967 m. protokolą,

– atsižvelgdamas į negrąžinimo principą pagal tarptautinę teisę,

– atsižvelgdamas į 2024 m. birželio 30 d. ir liepos 1 d. Dohoje (Kataras) vykusio JT specialiųjų pasiuntinių Afganistano klausimais trečiojo susitikimo išvadas,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas dėl padėties Afganistane, ypač į savo 2024 m. rugsėjo 19 d. rezoliuciją dėl moterų padėties Afganistane pablogėjimo dėl neseniai priimto įstatymo dėl „dorybių skatinimo ir ydų prevencijos“[1],

---

1 OL C, C/2024/7211, 2024 12 10, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/7211/oj.

– atsižvelgdamas į 2022 m. lapkričio 14 d. Tarybos išvadas dėl moterų, taikos ir saugumo ir į 2021 m. rugsėjo 15 d. Tarybos išvadas dėl Afganistano, kuriose išdėstyti penki ES bendradarbiavimo su Talibano vadovaujamomis *de facto* valdžios institucijomis kriterijai,

– atsižvelgdamas į 2024 m. spalio 4 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) sprendimą[1], kuriame nuspręsta, kad sisteminė diskriminacija, pvz., Afganistano moterų patiriama Talibano valdymo sąlygomis, prilygsta persekiojimui pagal ES prieglobsčio teisę,

– atsižvelgdamas į Europos Sąjungos bei jos valstybių narių ir Afganistano Islamo Respublikos bendradarbiavimo partnerystės ir vystymosi srityje susitarimą[2], pasirašytą 2017 m. vasario 18 d.,

– atsižvelgdamas į ES temines gaires dėl žmogaus teisių gynėjų, dėl vaiko teisių propagavimo ir apsaugos ir dėl smurto prieš moteris ir kovos su visų formų moterų diskriminacija,

– atsižvelgdamas į 2021 m. kovo 10 d. Komisijos komunikatą „ES humanitariniai veiksmai: nauji iššūkiai, tie patys principai“ (COM(2021)0110), pagal kurį pirmenybė teikiama apsaugai, pasirengimui nelaimėms ir moterų bei pažeidžiamų grupių poreikiams,

– atsižvelgdamas į 2025 m. kovo 27 d. paskelbtą Pasaulio maisto programos 2024 m. metinę Afganistanui skirtą šalies ataskaitą,

– atsižvelgdamas į 2022 m. žmogaus socialinės raidos indeksą,

– atsižvelgdamas į 2017 m. birželio 30 d. Tarybos, Taryboje posėdžiavusių valstybių narių Vyriausybių atstovų, Europos Parlamento ir Komisijos bendrą pareiškimą dėl naujojo Europos konsensuso dėl vystymosi „Mūsų pasaulis, mūsų orumas, mūsų ateitis“,

– atsižvelgdamas į 2023 m. sausio 31 d. paskelbtą Tarptautinės krizių grupės analizę „Afganistanas: Talibanas suvaržė moterų teises, taip paaštrindamas humanitarinę krizę“ („Afghanistan: The Taliban Restrict Women’s Rights, Worsening the Humanitarian Crisis“),

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 5 d. paskelbtą UNICEF prašymą dėl 2025 m. humanitarinės pagalbos finansavimo,

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo mėn. Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių reikalų komisaro biuro pateiktą prašymą dėl neatidėliotinos pagalbos Afganistanui finansavimo,

---

[1] 2024 m. spalio 4 d. Teisingumo Teismo sprendimas *AH, FN / Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-608/22, C-609/22, ECLI:EU:C:2024:828.

[2] OL L 67, 2017 3 14, p. 3, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/434/oj.

– atsižvelgdamas į 2025 m. rugsėjo 9 d. UNICEF paskelbtą 2025 m. skirtą prašymą, susijusį su reagavimu į Afganistane įvykusių žemės drebėjimų padarinius,

– atsižvelgdamas į 2024 m. gruodžio 16 d. Tarptautinės migracijos organizacijos paskelbtą 2025 m. reagavimo į krizę Afganistane planą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. sausio 16 d. Pasaulio sveikatos organizacijos paskelbtą 2025 m. skirtą prašymą, susijusį su ekstremaliosiomis sveikatai situacijomis,

– atsižvelgdamas į 2025 m. liepos 8 d. Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) išduotus arešto orderius Talibano Aukščiausiajam vadovui Haibatullah Akhundzadai ir Talibano vyriausiajam teisėjui Abdulai Hakimui Haqqani,

– atsižvelgdamas į 2024 m. sausio 16 d. ESTT sprendimą byloje C-621/21 dėl tarptautinės apsaugos suteikimo smurtą dėl lyties patiriančioms moterims[1],

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 136 straipsnio 2 ir 4 dalis,

A. kadangi 2025 m. rugpjūčio 31 d. Rytų Afganistano Kunaro provinciją sukrėtė pražūtingas 6,0 balų stiprumo žemės drebėjimas, dėl kurio žuvo daugiau kaip 2 200 žmonių ir dar tūkstančiai buvo sužeisti tiek Kunaro, tiek kaimyninėje Nangarharo provincijoje; kadangi sugriauta daugiau kaip 6700 namų ir ištisi kaimai virto griuvėsiais, todėl mažiausiai 11 000 žmonių gyvena palapinėse ir, artėjant žiemai, jiems gresia hipotermija; kadangi humanitarinės pagalbos mažinimas visame pasaulyje padarė didelį poveikį reagavimui į krizę;

B. kadangi Talibano valdymas griežtai izoliavo Afganistaną nuo kitų pasaulio šalių ir dėl to vėluojama teikti tarptautinę pagalbą; kadangi žemės drebėjimas padarė neproporcingą poveikį moterims, nes pagal griežtą Talibano socialinį kodeksą savanoriai vyrai negali liesti moterų, o tai trukdo gelbėjimo pastangoms ir medicininiam gydymui; kadangi nuo 2025 m. rugsėjo 5 d. Talibanas neleidžia Afganistano moterims darbuotojoms ir rangovėms patekti į JT stovyklas Kabule, taip smarkiai apribodamas humanitarinės pagalbos teikimą moterims ir mergaitėms; kadangi Talibano režimo Afganistanui primesto lyčių apartheido padariniai sveikatos priežiūros srityje padarė neigiamą poveikį pagalbos teikimui nukentėjusioms moterims ir mergaitėms; kadangi gydytojų moterų trūkumas ir griežti moterų bei mergaičių kelionių apribojimai prisidėjo prie didelio mirčių dėl žemės drebėjimų skaičiaus; kadangi humanitarinės pagalbos darbuotojos atliko labai svarbų vaidmenį pasiekiant nukentėjusius kaimus, teikiant sveikatos priežiūros bei psichosocialinę paramą ir skirstant pagalbą;

---

[1] 2024 m. sausio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *WS / ntervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, C-621/21, ECLI:EU:C:2024:47.

C. kadangi nuo tada, kai 2021 m. rugpjūčio mėn. Talibanas grįžo į valdžią, jis primetė radikalų šariato teisės aiškinimą ir vykdymo užtikrinimą, todėl moterys ir mergaitės beveik visiškai nebeteko galimybės dalyvauti visuomeniniame gyvenime; kadangi tai buvo užtikrinta taikant plačios aprėpties suvaržymus moterims ir mergaitėms, įskaitant draudimą gauti vidurinį ir aukštąjį išsilavinimą, draudimus dirbti daugumos rūšių darbą, draudimą patekti į viešąsias erdves ir užsiimti sportu, griežtų aprangos kodų nustatymą, paramos smurto aukoms sistemų panaikinimą ir reikalavimus, kad moterys keliautų tik lydimos vyrų globėjų; kadangi dėl tolesnių dekretų, pvz., 2024 m. gruodžio mėn. draudimo moterims įgyti medicininį išsilavinimą arba laikyti baigiamuosius medicinos studijų egzaminus, Afganistane labai sumažėjo medicinos specialisčių skaičius;

D. kadangi 2024 m. ESTT priėmė tris svarbius sprendimus[1] dėl smurto ir persekiojimo dėl lyties, kuriuose nurodyta, kad valstybės narės, atlikdamos individualų Afganistano pilietybės moters prieglobsčio prašymo vertinimą, turi teisę atsižvelgti tik į lytį ir pilietybę;

E. kadangi nuo 2025 m. rugsėjo 30 d. iki spalio 2 d. Talibanas visoje šalyje nutraukė interneto tiekimą, taip sutrikdydamas ryšius, skrydžius, bankininkystės ir pagrindines paslaugas, ir atėmė iš milijono afganistaniečių prieigą prie informacijos ir švietimo, visų pirma panaikindamas paskutinį moterims ir mergaitėms likusį būdą pasinaudoti mokymosi galimybėmis, atsižvelgiant į tai, kad Talibanas uždraudė joms įgyti aukštesnį nei šeštos klasės išsilavinimą;

F. kadangi, Pasaulio sveikatos organizacijos duomenimis, dėl finansavimo trūkumo Afganistane buvo uždarytos 422 sveikatos priežiūros įstaigos, o tai padarė poveikį 3,08 mln. žmonių; kadangi Afganistane yra susiklostę keletas ekstremaliųjų sveikatos situacijų, kurios padidino gimdyvių mirtingumo rodiklį, kuris jau ir taip buvo vienas aukščiausių pasaulyje;

G. kadangi humanitarinė padėtis Afganistane yra sunki – beveik 24 mln. žmonių priklauso nuo humanitarinės pagalbos, o beveik 15 mln. žmonių kenčia dėl didelio maisto stygiaus; kadangi 2024 m. sausio–spalio mėn. daugiau kaip 1,1 mln. afganistaniečių grįžo į Afganistaną (daugelis jų grąžinti priverstinai), o tai padarė spaudimą bendruomenėms, kuriose jau iki tol kilo sunkumų; kadangi Afganistane yra daugiau kaip 3,2 mln. šalies viduje perkeltų asmenų ir 5,3 mln. Afganistano pabėgėlių ir prieglobsčio prašytojų

---

[1] 2024 m. sausio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimas *WS / ntervyuirasht organ na Darzhavna agentsia za bezhantsite pri Ministerskia savet*, C-621/21, ECLI:EU:C:2024:47; 2024 m. birželio 11 d. Teisingumo Teismo sprendimas *K, L / Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid*, C-646/21, ECLI:EU:C:2024:487; 2024 m. spalio 4 d. Teisingumo Teismo sprendimas AH, *AH, FN / Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-608/22, C-609/22, ECLI:EU:C:2024:82.

kaimyninėse šalyse;

H. kadangi JAV užsienio pagalbos finansavimo sumažinimas smarkiai paveikė Afganistano sveikatos priežiūros sistemą ir pagalbos maisto srityje programas; kadangi ES ir jos valstybės narės tebėra vienos didžiausių humanitarinės pagalbos teikėjų Afganistanui, kurios 2025 m. organizacijoms visame Afganistane skyrė ne tik 161 mln. EUR vertės humanitarinę pagalbą, bet ir patvirtino 1 mln. EUR vertės skubų finansavimą; kadangi ES humanitarinė pagalba Afganistane teikiama tik per humanitarinius partnerius;

I. kadangi Afganistane ekstremistinės islamistų grupuotės, įskaitant Talibaną, „Al-Qaida“ bei „Irako ir Levanto islamo valstybės“ Chorasano atšaką, ir toliau vykdo intensyvią teroristinę veiklą, kuri yra sąmoningai nukreipta prieš civilius gyventojus, mažumas ir humanitarinę pagalbą teikiančius darbuotojus; kadangi ES teisėtai nepalaiko ryšių su Afganistano *de facto* valdžios institucijomis;

1. reiškia didelį susirūpinimą dėl humanitarinės padėties Kunare, Nangarhare ir kaimyninėse provincijose, susiklosčiusios dėl žemės drebėjimų, reiškia užuojautą aukų šeimoms ir primygtinai ragina tarptautinius subjektus kuo greičiau padėti pristatyti paramą išgyvenusiems žmonėms; primygtinai reikalauja plėsti reagavimo į ekstremaliąsias situacijas priemonių teikimą nepalankioje padėtyje esantiems gyventojams, teikti pagalbą grįžtantiems migrantams pasienio punktuose ir visų pirma stiprinti gimdyvių ir vaikų sveikatos priežiūros paslaugas; ragina Afganistano *de facto* valdžios institucijas panaikinti apribojimus, kurie trikdo prieigą prie humanitarinės pagalbos ar jos platinimą; smerkia tai, kad Afganistano režimas pasmerkė nuo šios tragedijos nukentėjusias moteris ir mergaites tyčia jas palikdamas likimo valiai, nes tai yra nusikaltimas žmoniškumui;

2. griežtai smerkia represines priemones, kaip antai tai, jog Talibanas neseniai visoje šalyje nutraukė interneto paslaugų tiekimą; pakartoja, kad ši praktika dar labiau izoliuoja Afganistano žmones, ypač moteris, kurios siekia naudotis mokymosi internetu galimybėmis, ir daro neigiamą poveikį humanitarinės pagalbos operacijoms ir jau ir taip nestabiliai šalies ekonomikai; ragina *de facto* valdžios institucijas ateityje susilaikyti nuo tokios praktikos;

3. primygtinai ragina tarptautinę bendruomenę koordinuoti pastangas didinant ir pristatant humanitarinę pagalbą, atkuriant infrastruktūrą ir teikiant medicininę ir psichologinę paramą, įskaitant potrauminę priežiūrą, išgyvenusiems asmenims; ragina daugiau investuoti į atsparumą bendruomenės lygmeniu, įskaitant žemės drebėjimui atsparius būstus, vietos sveikatos priežiūros sistemas, aprūpinimo maistu saugumą ir moterų pragyvenimo šaltinius; ragina Komisiją skubiai padidinti paramą pagrindiniams poreikiams ir pragyvenimui Afganistane, taip pat padidinti nacionalinį finansinį paketą; ragina Komisiją toliau dirbti pasitelkiant humanitarinės pagalbos, vystymosi

ir taikos sąsają; primena, kad prastėjant humanitarinei padėčiai ir apskritai trūkstant geresnės ateities perspektyvų gali išaugti destabilizacija ir radikalizacija, taip pat padaugėti Afganistane ir už jo ribų perkeltų gyventojų; palankiai vertina Komisijos ketinimą, išreikštą pasiūlyme dėl priemonės „Globali Europa“[1], padidinti ES paramą atsparumo didinimo veiksmams ir integruotam atsakui į pažeidžiamumą, ir primygtinai ragina Komisiją ir valstybes nares šiuo atžvilgiu padidinti lankstų daugiametį finansavimą; ragina ES aktyviau bendradarbiauti su regioniniais partneriais ir patikimomis nevyriausybinėmis organizacijomis, siekiant užtikrinti, kad, kai įmanoma, pagalba būtų pristatoma nepaisant Talibano trukdymo;

4. su dideliu susirūpinimu pažymi, kad nuo žemės drebėjimo nukentėjęs regionas patiria masinį afganistaniečių šeimų, grįžtančių į sugriautus namus ir ūkius, po to, kai jos buvo priverstinai išsiųstos iš Irano ir Pakistano, antplūdį; smerkia šių deportacijų metu vykdomus žmogaus teisių pažeidimus; reiškia didelį susirūpinimą dėl spaudimo humanitarinės pagalbos infrastruktūrai šiose provincijose, kuris padidėjo dėl šios padėties; ragina Iraną ir Pakistaną nedelsiant sustabdyti deportaciją į Afganistaną; atsižvelgdamas į tai, pabrėžia, kad svarbu laikytis negrąžinimo principo, visų pirma atsižvelgiant į tebesitęsiantį konfliktą ir nestabilumą Afganistane ir etninių grupių, moterų ir politinių oponentų persekiojimą;

5. susirūpinęs atkreipia dėmesį į Afganistano žmogaus teisių gynėjų, žurnalistų ir kitų visuomenės veikėjų, kurie per pastarąjį dešimtmetį rėmė demokratinį vystymąsi Afganistane ir kuriems buvo išduoti dokumentai, suteikiantys jiems laikiną statusą Pakistane, padėtį; ragina ES ir jos valstybes nares, kai tinkama ir įmanoma, padėti šiems asmenims teikti paraiškas;

6. griežtai smerkia daugybę Talibano taikomų apribojimų dėl lyties ir diskriminacinę politiką, dėl kurių Afganistano moterys neturi galimybių įgyti išsilavinimą, mokytis medicinos, sveikatos priežiūros ir dirbti humanitarinį darbą, o tai lemia lyčių apartheido atsiradimą; ragina ES remti lyčių apartheido pripažinimą nusikaltimu žmoniškumui; ragina Afganistano *de facto* valdžios institucijas panaikinti visus apribojimus moterims ir ragina nedelsiant leisti moterims ir mergaitėms visapusiškai, lygiateisiškai ir prasmingai dalyvauti visuomeniniame gyvenime; pakartoja savo raginimą ES ir valstybėms narėms imtis visų būtinų priemonių, kad Afganistano moterys galėtų prasmingai dalyvauti tarptautiniuose forumuose ir derybose; ypač primygtinai ragina *de facto* valdžios institucijas vėl atidaryti medicinos švietimo centrus moterims, atsižvelgiant į tai, kad šalyje labai trūksta medicinos darbuotojų moterų;

7. ragina *de facto* valdžios institucijas nedelsiant panaikinti apribojimus

---

[1] 2025 m. liepos 16 d. Komisijos pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma priemonė „Globali Europa“ (COM(2025)0551).

humanitarinėms pagalbos darbuotojoms ir studentėms, leisti moterims visapusiškai dalyvauti reagavimo į nelaimes veikloje ir leisti moterų teisių organizacijoms tęsti savo darbą Afganistane; konkrečiai ragina valdžios institucijas nedelsiant panaikinti visus apribojimus, taikomus pilietinės visuomenės organizacijose dirbančioms moterims tiek vietos, tiek tarptautiniu lygmeniu, kad jos galėtų tęsti savo darbą;

8. smerkia tebesitęsiantį smurtą prieš moteris Afganistane, įskaitant iššaginimus ir seksualinį smurtą, priverstines (vaikų) santuokas, smurtą artimoje aplinkoje ir moterų lyties organų žalojimo atvejus;

9. primygtinai reikalauja, kad Talibanas užkirstų kelią grupuotėms „Al-Qaida“, „Da'esh“, „Irako ir Levanto islamo valstybės“ Chorasano atšakai ir kitoms teroristinėms grupuotėms ir asmenims naudotis Afganistano žeme grėsmei bet kurios kitos šalies saugumui kelti ar jį pažeisti, atsisakydamas priimti šių grupuočių narius ir neleisdamas jiems užsiimti verbavimu, mokymu ar lėšų rinkimo veikla; reiškia susirūpinimą, kad šie įsipareigojimai nevykdomi; primygtinai ragina visus atitinkamus partnerius dėti daugiau pastangų išardyti visus terorizmo finansavimo tinklus;

10. ragina ES ir valstybes nares didinti spaudimą Talibanui, be kita ko, Talibano lyderiams, atsakingiems už sistemingus žmogaus teisių pažeidimus, taikant tikslines sankcijas, įšaldant jų turtą ir taikant draudimą keliauti, ir neatnaujinti diplomatinių santykių su Talibanu, laikantis 2021 m. rugsėjo mėn. Tarybos išvadose dėl Afganistano nustatytų penkių kriterijų;

11. ragina tarptautinę bendruomenę patraukti Talibaną atsakomybėn, be kita ko, sukuriant JT nepriklausomą tyrimo mechanizmą Afganistanui, ir įvykdyti 2025 m. liepos mėn. Tarptautinio baudžiamojo teismo arešto orderius Talibano Aukščiausiajam vadovui Haibatullah Akhundzada ir Talibano vyriausiajam teisėjui Abdulai Hakimui Haqqani, kurie buvo išduoti dėl nusikaltimų žmoniškumui, susijusių su moterų ir mergaičių persekiojimu; reiškia paramą vykdomiems persekiojimo dėl lyties ir kitų žmogaus teisių pažeidimų tyrimams;

12. palankiai vertina tai, kad reaguojant į Afganistano aukų raginimą buvo sukurtas Afganistanui skirtas nepriklausomas tyrimo mechanizmas, nes tai yra svarbus žingsnis siekiant tiesos, teisingumo ir atskaitomybės Afganistano žmonėms, kenčiantiems nuo šalyje įvykdytų tarptautinių nusikaltimų ir tarptautinės teisės pažeidimų; taip pat palankiai vertina tai, kad buvo atnaujinti JT specialiojo pranešėjo įgaliojimai ir pakartoja jo raginimą užtikrinti atskaitomybę;

13. paveda Pirmininkei perduoti šią rezoliuciją Tarybai, Komisijai, Komisijos pirmininkės pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai, valstybių narių vyriausybėms ir parlamentams, ES specialiajam pasiuntiniui

Afganistanui ir Afganistano *de facto* valdžios institucijoms.